

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 424/2015-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júla 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Ladislava Orosa predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného spoločnosťou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], za ktorú koná advokát [REDAKOVANÉ], pre namietané porušenie jeho základného práva na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe podľa čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života a na nezasahovanie do výkonu tohto práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva nebyť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života ani útokom na svoju česť a povesť a na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom podľa čl. 17 ods. 1 a 2 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 204/2014-279 zo 17. júla 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. januára 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe podľa čl. 19 ods. 3 ústavy a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života a na nezasahovanie do výkonu tohto práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, práva nebyť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života ani útokom na svoju česť a povesť a na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom podľa čl. 17 ods. 1 a 2 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 204/2014-279 zo 17. júla 2014, ktorou žiada vydať tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1, na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1, na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe podľa čl. 19 ods. 3 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života a na nezasahovanie do výkonu tohto práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo nebyť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života ani útokom na svoju česť a povesť a na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom podľa čl. 17 ods. 1 a 2 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach postupom a rozsudkom

Krajského súdu v Bratislave z 17. júla 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 204/2014 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 204/2014 z 17. júla 2014 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajského súdu v Bratislave je povinný uhradiť sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] náhradu trov právneho zastúpenia, vrátane DPH na účet jeho právneho zástupcu do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ako vyplynulo zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh, sťažovateľ bol ako žalobca účastníkom konania vedeného pred Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C 28/2007, v ktorom sa sťažovateľ a [REDAKOVANÉ], nevlastná sestra sťažovateľa (ďalej len „žalobkyňa v 2. rade“), domáhali proti spoločnosti [REDAKOVANÉ], ako vydavateľovi denníka NOVÝ ČAS (ďalej len „žalovaný“) náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 500 000 Sk každému zo žalobcov z titulu ochrany osobnosti v súvislosti s článkom žalovaného „*Šokujúce obchody na Slovensku: 15 tisíc za mesiac tehotenstva, 300 000 za pôrod*“ uverejneným v denníku NOVÝ ČAS vo vydaní z 29. júna 2005, ktorého súčasťou boli aj fotografie sťažovateľa a žalobkyne v 2. rade, ktoré ich identifikovali a ktoré boli uverejnené bez ich súhlasu (ďalej len „článok“).

Ešte pred uverejnením článku žalovaným uverejnil denník PRAVDA 29. marca 2005 sťažovateľov inzerát, prostredníctvom ktorého sťažovateľ spolu s partnerkou hľadali dospelú ženu, ochotnú im za odmenu vynosiť a porodiť dieťa (ďalej len „inzerát“). Tento inzerát znel: „*Hľadáme dospelú ženu s deťmi, do 35 rokov, na účel vynosenia a porodenia dieťaťa pre nás. Odmena podľa vzájomnej dohody. Diskrétno jednanie.*“ Inzerát obsahoval aj kontakt na mobilný telefón.

Na inzerát zareagovala pod falošnou identitou redaktorka verejnoprávnej televízie, ktorá zo stretnutí so sťažovateľom a jeho partnerkou využitím skrytej kamery vyhotovila zvukovoobrazový záznam. Redaktorka [REDAKOVANÉ] sa 5. apríla 2005 stretla

so žalobcami, predstavila sa im ako [REDAKOVANÉ] a žalobcovia sa jej následne vypytovali na rodinné pomery (ktoré si vymyslela). Žalobcovia uviedli, že sú druh a družka a že chcú mať dieťa, ale pre vek ženy ho už mať nemôžu. Muž môže byť biologickým otcom a mali by záujem o oplodnenie zo skúmavky. Uviedli, že poznajú primára kliniky v [REDAKOVANÉ]. Predložili redaktorke listinu, podľa ktorej by sa matka mala vzdať svojho dieťaťa v prospech biologického otca. Bolo tam tiež uvedené, že mesačne dostane 15 000 Sk ako príspevok v tehotenstve a po narodení dieťaťa sa jej vyplatí suma 300 000 Sk s tým, že sa po pôrode dieťaťa vzdá v prospech sťažovateľa. Redaktorka sa potom so žalobcami stretla ešte viackrát, navštívili lekárov ([REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]), pričom im bolo povedané, aké všetky vyšetovania musia podstúpiť a priniesť potvrdenia. Jedným z potvrdení bolo aj „čestné prehlásenie“ vyhotovené sťažovateľom a [REDAKOVANÉ] 6. mája 2005 u notára. Tieto stretnutia boli audiovizuálne nahrané a bez súhlasu sťažovateľa použité v televíznej relácii „Reportéri“ odvysielanej 27. júna 2005 pod názvom „Z rúčky do rúčky“.

Na základe takto odvysielanej reportáže uverejnil žalovaný článok nazvaný „Kšefty s nenarodenými deťmi“, z ktorého vyplynulo, že sťažovateľ konal nezákonne. Sťažovateľ poukázal na to, že sumy, ktoré sa v článku uvádzajú, neboli „kúpnu cenou za dieťa“, ale mali pokrývať zvýšené výdavky biologickej matky spojené s tehotenstvom a pôrodom; žalovaný ho pred uverejnením článku nekontaktoval, vychádzal iba z informácií odvysielaných verejnoprávnou televíziou, ktoré boli touto televíziou získané nelegálne. Žalovaný uverejnil fotografiu sťažovateľa bez jeho súhlasu.

Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 28/2007-158 zo 4. decembra 2008 žalobu zamietol a žalobcov zaviazal na náhradu trov konania žalovanému. Svoje rozhodnutie odôvodnil potom, ako poukázal na ustanovenia Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, tým, že pokiaľ *«navrhovatelia v 1./ a 2./ rade uviedli, že nepravdivými informáciami uverejnenými v NOVOM ČASE boli kriminalizovaní a škandalizovaní... je dôležité uviesť tú skutočnosť, že to bol práve navrhovateľ, ktorý dňa 6. 5. 2005 podpísal „čestné prehlásenie“, že od 1. 8. 2002 žije v spoločnej domácnosti ako druh a družka*

s [REDACTED]. Šlo o vyslovené klamstvo, ktoré malo byť predpokladom pre ďalšie podvodné úkony v zdravotníckych zariadeniach. Podľa výpovedí, ktoré sa nachádzajú vo vyšetrovacom spise Úradu boja proti korupcii Bratislava, boli to práve navrhovatelia v 1./ a 2./ rade, ktorí boli v jednaní s konkrétnymi lekármi, za účelom vybavenia umelého oplodnenia. Predpokladom realizácie umelého oplodnenia by museli byť ďalšie potvrdenia (lekárske), ktoré by opäť museli byť rovnakého charakteru, ako bolo „čestné prehlásenie“ navrhovateľa zo dňa 6. 5. 2005. Vzhľadom na uvedené podvodné správanie sa navrhovateľov, títo si sami vytvorili okolnosti vzbudzujúce pochybnosti o ich dobrých úmysloch ...

Vychádzajúc z ustálenej súdnej praxe, za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti zásadne nemožno považovať uverejnenie pravdivých informácií, a to aj keď sú pre dotknutú osobu nepríjemné (Zborník stanovísk, záverov, rozborov a zhodnotení súdnej praxe, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyššieho súdu, Najvyšší súd ČSSR, Praha 1980, str. 172).

Základným predpokladom vzniku občianskoprávnej zodpovednosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka je, že pôvodca zásahu konal protiprávne t. j. v rozpore so svojimi povinnosťami. Protiprávnosť však vylučuje skutočnosť, ak pôvodca realizoval svoje právo, pretože v takom prípade nemohol konať protiprávne...

... v právnom štáte je nepredstaviteľné a s princípom právnej istoty nezlučiteľné, aby bol niekto sankcionovaný za to, že využíva svoje subjektívne právo priznané a chránené právnym poriadkom...

Zákon neposkytuje právu na ochranu osobnosti absolútnu ochranu. Všetky práva a slobody sa však chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom pre určovanie primeranosti obmedzenia každého základného práva (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL ÚS 7/96)...

Z judikatúry Európskeho súdu vyplýva, že sloboda prejavu je jedným z hlavných základov demokratickej spoločnosti, s obmedzeniami vyplývajúcimi z článku 10 ods. 2 sa vzťahuje nielen na informácie alebo myšlienky ktoré sú prijímané priaznivo, alebo

pokladané za neškodné, alebo je k nim zaujímavý lahostajný postoj, ale aj na také „informácie“ alebo „myšlienky“, ktoré urážajú, šokujú, alebo znepokojujú. Sloboda prejavu tak, ako je vymedzená v článku 10, podlieha radu výnimiek, ktoré je treba vykladať zúžené a nevyhnutnosť každého obmedzenia musí byť presvedčivo dokázaná. Tlač prislúcha napriek tomu šíriť informácie a myšlienky; verejnosť má rovnako právo ich obdržať. Keby tomu bolo inak, potom by tlač nemohla hrať úlohu, verejného strážcu. (Európsky súd vo veciach Observer a Guardian proti Spojenému kráľovstvu z roku 1991)...

Súd mal za to, že predmetom článku bolo informovanie o otázkach legitímneho verejného záujmu. Boli to sami navrhovatelia ktorí zverejnili svoj zámer v hromadnom informačnom prostriedku, čím vzbudili záujem verejnosti a médií o svoje konanie a tým tieto skutočnosti vylúčili zo svojej súkromnej sféry. Otázky asistovanej reprodukcie týkajúce sa takéhoto prípadu patria v našej krajine medzi eticky a morálne mimoriadne citlivé, z určitého pohľadu aj kontroverzné a celkom iste nie ojedinelé. To všetko spôsobovalo, že išlo o otázky legitímneho verejného záujmu. Navyše je zrejmé, že denník NOVÝ ČAS uverejnil len informácie, ktoré už boli pred tým odvysielané vo verejnoprávnej televízii. Je teda zrejmé, že predmetom článku bolo informovanie o otázkach legitímneho verejného záujmu a boli uverejnené pravdivé informácie, čím došlo k realizácii práv garantovaných čl. 26 Ústavy SR a čl. 10 Dohovoru.

Z vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že úmyslom navrhovateľov bolo získať dieťa pre navrhovateľa v 1./ rade a to tým, že by sa ho jeho biologická matka vzdala a za to by jej navrhovateľ v 1./ rade zaplatil peňažnú sumu. Navrhovateľ na pojednávaní uviedol, že chcel mať dieťa, ktoré nemohol splodiť sexuálnym stykom. Uviedol, že finančnú čiastku ktorú chcel matke dieťaťa vyplatiť nezamýšľal ako kúpnu cenu dieťaťa, ale ako náhradu za stratu na zárobku a zvýšených nákladov matky. Pre súd boli tieto pohnútky navrhovateľa v 1. rade irelevantné , pretože v článku nešlo o to prečo navrhovatelia chcú dieťa, ale akými spôsobom sa o to usilovali. Podstata veci totiž spočívala v tom, že navrhovateľ v 1./ rade mal získať dieťa a dosiahnuť to, aby sa ho matka vzdala, výmenou za zaplatenie určitej peňažnej sumy. Je úplne nepodstatné, či túto sumu navrhovateľ v 1./ rade nazval ako náhradu nákladov, alebo kúpnu cenu. Súd mal za to, že tvrdenie navrhovateľov bolo účelové, nedôveryhodné a to i z toho dôvodu, že v inzeráte, ktorý si navrhovatelia sami

zaplatili v denníku s celoslovenskou pôsobnosťou sa výslovne uvádza, že ponuka je za odmenu a to po vzájomnej dohode. Pokiaľ navrhovateľ v 1. rade tvrdil, že bol znevážený v očiach rodiny a známych, súd toto jeho tvrdenie považoval za minimálne nenáležité. V článku boli uverejnené pravdivé skutočnosti o tom, čo a ako navrhovateľ v 1./ rade chce dosiahnuť...

V tomto spore je potrebné uviesť, že odporca sa na vytvorení záznamu navrhovateľov nepodieľal, ako to potvrdil na pojednávaní i svedok [REDAKOVANÉ]. Odporca iba šíril (uverejnil) určité jeho časti...

... navrhovateľ v 1./ rade konal minimálne nemorálne, keď klamal o tom, že s [REDAKOVANÉ] ([REDAKOVANÉ]) žijú v spoločnej domácnosti, čo potvrdil čestným prehlásením pred notárom.

Odporca uverejnením článku v NOVOM ČASE pod názvom „Kšefty s nenarodenými deťmi“ podľa názoru súdu negatívne nezasiahol do občianskej cti, dôstojnosti a vážnosti navrhovateľov... Verejnosť má právo byť informovaná a navrhovatelia teda vzhľadom na svoje konanie musia znášať dôsledky svojho vlastného konania.»

Krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 111/11-219 z 2. júna 2011 rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil a zaviazal žalobcov na náhradu trov odvolacieho konania.

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ sťažnosť ústavnému súdu. Ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 351/2012 z 15. januára 2014 konštatoval porušenie jeho základného práva na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe podľa čl. 19 ods. 3 ústavy a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na rešpektovanie súkromného a rodinného života a na nezasahovanie do výkonu tohto práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, práva nebyť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života ani útokom na svoju česť a povesť a na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom podľa čl. 17 ods. 1 a 2 paktu, rozsudok krajského súdu

zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dospel k záveru, že „z dôvodu nedostatku odôvodnenia súdneho rozhodnutia došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, čo sa sekundárne premietlo aj do porušenia ostatných označených práv sťažovateľa zastrešujúcich ochranu súkromia“. Ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 351/2012 z 15. januára 2014 okrem iného uviedol: «Argumentačné ťažisko sťažnosti sťažovateľa je sústredené na otázku, či zverejnením fotografií sťažovateľa, ktoré boli súčasťou článku, nedošlo k neprípustnému zásahu do jeho práva na súkromie.

Z okolností prípadu vyplýva, že žalovaný obrazové snímky sťažovateľa uverejnil bez toho, aby vopred disponoval súhlasom sťažovateľa na ich uverejnenie. Úlohou konajúcich súdov bolo preto preskúmať, či takéto použitie fotografií sťažovateľa zodpovedalo podmienkam zákonnej licencie v zmysle ustanovenia § 12 ods. 3 Občianskeho zákonníka, a teda či posudzovaný článok a zverejnené fotografie, ktoré boli jeho súčasťou, spĺňali parametre spravodajského žánru...

... postup žalovaného, ktorý zverejnil spolu s článkom fotografie sťažovateľa bez jeho privolenia, kvalifikovali súdy ako zákonný. Tomuto konštatovaniu predchádzal záver krajského súdu, podľa ktorého zverejnené fotografie sťažovateľa „predstavovali integrálnu súčasť spravodajstva, a ako také spadajú do kategórie zákonnej licencie výslovne uvedenej v § 12 ods. 3 Občianskeho zákonníka, teda predstavujú výnimky zo zásady privolenia fyzickej osoby ku zverejneniu podobizne“. Sťažovateľ bol však opačného názoru a aj v uplatnenom odvolaní namietal, že žalovaný nemal právo zverejniť fotografie bez jeho predchádzajúceho súhlasu, pretože obsahom článku neboli aktuálne informácie, keďže článok žalovaného „bol uverejnený viac ako mesiac po odvysielaní relácie v STV“, ktorá ako prvá informovala o aktivitách sťažovateľa a z ktorej obsahu následne žalovaný pre svoj článok čerpal.

Posúdenie kritéria legality v sťažovateľovom prípade, teda zodpovedanie otázky, či postup žalovaného neprekročil zákonný rámec ustanovení § 12 Občianskeho zákonníka, predpokladalo vyriešenie otázky predbežnej, a síce, či mal článok, ktorý bol predmetom žaloby, ako aj fotografie, ktoré tvorili jeho súčasť, spravodajský charakter. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu, konštatuje, že stanovisko krajského súdu o posúdení zverejnených fotografií sťažovateľa ako integrálnej súčasti

spravodajstva sa neopiera o žiadne odôvodnenie, v ktorom sa podľa názoru ústavného súdu mala objaviť minimálne odpoveď na odvolacie námietky sťažovateľa, v ktorých tento poukazoval na absenciu aspektu aktuálnosti posudzovaného článku. Identifikácia dôvodov, na základe ktorých zaradil krajský súd článok žalovaného medzi žáner spravodajský, tak v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu chýba.

Cieľom odôvodňujúcim legitimitu zásahu žalovaného do osobnostných práv sťažovateľa bol podľa záveru konajúcich súdov záujem verejnosti na informovaní o otázkach asistovanej reprodukcie a v tomto smere podniknutých špecifických aktivitách sťažovateľa. Legitímny záujem na informovaní o okolnostiach prípadu sťažovateľa s touto témou súvisiaci súd zdôvodnil mimoriadnou etickou citlivosťou problematiky v povedomí verejnosti. Ústavný súd je toho názoru, že odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu (aj v spojitosti s príslušnou časťou odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia) v kontexte posudzovaného kritéria legitimacy poskytlo sťažovateľovi, aj keď stručnú, ale dostatočne zrozumiteľnú a náležitú odpoveď...

Ústavný súd zdôrazňuje, že v súvislosti so zverejnenými fotografiami sťažovateľa bolo nevyhnutné okrem kritéria legality (otázka aplikovateľnosti § 12 ods. 3 Občianskeho zákonníka v sťažovateľovom prípade) posúdiť aj splnenie požiadavky proporcionality, teda náležitého vyváženia ochrany súkromia sťažovateľa oproti slobode prejavu, kde rozhodujúcim faktorom malo byť zodpovedanie otázky, či zverejnené fotografie prispeli do diskusie o verejnom záujme. Pokiaľ bol krajský súd toho názoru, že zverejnenie fotografií sledovalo takýto legitímny cieľ, bolo jeho povinnosťou osvetliť vo svojom rozhodnutí podrobnosti a prezentovať úvahu, na základe ktorej súd k takémuto záveru dospel...

Posledná námietka sťažovateľa smerovala k obsahu zverejneného článku, v ktorom malo byť prezentované nezákonné konanie sťažovateľa (a spolužalobkyne), vyjadrenia, ktoré kvalifikoval krajský súd ako chránené „hodnotiace úsudky (na podklade pravdivých faktov)“.

Je nepochybné, že zverejnenými fotografiami odkryl žalovaný identitu sťažovateľa. Vychádzajúc z aktuálnych trendov rozhodovacej činnosti ESLP, je ústavný súd toho názoru, že pokiaľ sa autor článku rozhodol prezentovať otázku verejného záujmu, akou sú etické aspekty asistovanej reprodukcie a surogátneho materstva prostredníctvom ad personam

kritiky, musel si byť vedomý, že sa vydal po „nebezpečnejšej ceste“, na ktorej je potrebné prezentovať tému opatrnejším spôsobom, ako keby zvolil kritiku ad rem (pozri rozsudky ESLP Sanocki proti Poľsku zo 17. júla 2007, sťažnosť č. 28949/03 a Janowski proti Poľsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 25716/94). Ďalším, nemenej dôležitým aspektom veci sťažovateľa, ktorý nemožno opomenúť, je skutočnosť, že posudzovaný článok bol uverejnený v denníku s celoštátnou pôsobnosťou (a podľa všetkého s vysokým nákladom), kde autor sťažovateľovi ako kritizovanému subjektu v postavení súkromnej osoby neposkytol možnosť vyjadriť sa. Ústavný súd je toho názoru, že označené okolnosti nepochybne kládli zvýšené nároky na precíznosť spracovania témy a objektivitu zverejnených informácií.

Ako z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu vyplýva, krajský súd obsah článku z hľadiska jeho obsahu kvalifikoval ako „hodnotiace úsudky (na podklade pravdivých faktov)“. Ústavný súd na tomto mieste zameral svoju pozornosť na pasáže tvoriace podľa názoru ústavného súdu podstatnú esenciu celého posudzovaného článku, a to: «Do celého príbehu postupne vstupovali lekári, ktorí mali sprostredkovať ďalších „ochotných“ lekárov, falošné doklady a sfalšovanú dokumentáciu. Reportérka, ktorá v príbehu vystupovala ako zdravá matka trojročného syna, sa podľa papierov lekárov mala stať neplodnou, aby mohla poľahky a bez komplikácií podstúpiť zákrok v centre asistovanej reprodukcie. Napriek tomu, že obchod s ešte nenarodenými deťmi je na Slovensku protizákonný, s vysokou pravdepodobnosťou zaň v celej kauze nebude nikto potrestaný. Aj keď obludný plán falošnému páru nevyšiel, spravodlivosti zrejme nakoniec unikne. „Jednoducho niečo také nie je možné postihnúť, keďže žiadna legislatíva, ktorá by také veci regulovala, u nás ani nejestvuje,“ dodáva [REDAKOVANÉ] z občianskeho združenia Bocian.»

Nemožno si nevšimnúť, že autor článku na jednej strane prezentoval svoj hodnotiaci úsudok o „protizákonnom obchodovaní s ešte nenarodeným dieťaťom“, ktorého sa mal sťažovateľ dopustiť, na druhej strane použil „skutkové vyhlásenie“ tretej osoby o právnej nepostihnuteľnosti konaní obdobných konaniu sťažovateľa, ktoré tak s formulovaným hodnotiacim úsudkom nekorešponduje, ba práve naopak, mu odporuje.

Judikatúra ESLP spod ochrany čl. 10 dohovoru vyníma excesívne hodnotiace úsudky, ktoré nemajú „dostatočný skutkový základ“ (pozri napr. rozsudky ESLP Jerusale

proti Rakúsku z 27. februára 2001, sťažnosť č. 26958/95 a Turhan proti Turecku z 19. mája 2005, sťažnosť č. 48176/99). Úlohou krajského súdu, ktorý sa so stanoviskom autora článku o „protizákonnom obchodovaní s ešte nenarodeným dieťaťom“ stotožnil, bolo vysporiadať sa s protirečením označenej pasáže, resp. vysvetliť primeraný skutkový základ poskytujúci prezentovanému hodnotiacemu úsudku dostatočnú oporu, a teda aj ochranu. Dôsledná analýza v intenciách uvedeného sa však v rozhodnutiach ani jedného z konajúcich súdov neobjavila.»

Krajský súd vo veci znova rozhodol rozsudkom č. k. 9 Co 204/2014-279 zo 17. júla 2014, rozsudok okresného súdu č. k. 12 C 28/2007-158 zo 4. decembra 2008 ako vecne správny potvrdil a sťažovateľa zaviazal nahradiť žalovanému trovy konania.

Rozsudok krajského súdu č. k. 9 Co 204/2014-279 zo 17. júla 2014 v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 12 C 28/2007-158 zo 4. decembra 2008 vo výrokoch týkajúcich sa sťažovateľa nadobudol právoplatnosť 10. novembra 2014.

Sťažovateľ sťažnosť ústavnému súdu proti rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 204/2014-279 zo 17. júla 2014 pre namietané porušenie jeho základného práva na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa čl. 16 ods. 1 ústavy, na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe podľa čl. 19 ods. 3 ústavy a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života a na nezasahovanie do výkonu tohto práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, práva nebyť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života ani útokom na svoju česť a povesť a na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom podľa čl. 17 ods. 1 a 2 paktu odôvodnil tým, že rozhodnutie všeobecného súdu je založené na ústavne nekonformnom výklade ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, najmä pokiaľ ide o oprávnenosť uverejnenia fotografie sťažovateľa bez jeho súhlasu a následne s tým súvisiaci zásah do jeho práva na

súkromie, ktorý vyústil do pozbavenia sťažovateľa tohto práva, ako aj práva na súdnu ochranu:

1. Neobstojí záver krajského súdu, podľa ktorého žalovaný použil fotografiu sťažovateľa na základe zákonnej spravodajskej licencie (§ 12 ods. 3 Občianskeho zákonníka), pretože ju uverejnil dva dni po odvysielaní reportáže vo verejnoprávnej televízii, teda aktuálne a iba to, že nešlo o informácie „čerstvé“, teda boli vyhotovené s mesačným predstihom, ich nevyklučuje z aplikácie zákonnej licencie. Nemôže totiž platiť, že neaktuálny príspevok sa jeho prevzatím z iného média aktuálnym stáva. Rovnako ako Slovenská televízia aj žalovaný bol oprávnený fotografie uverejniť iba so súhlasom sťažovateľa. Ani článok žalovaného ako celok nevykazuje znaky spravodajstva, pretože neprináša len vecné informácie, ale aj hodnotí a kritizuje, ide obsahovo o publicistiku. Krajský súd sa takýmto posudzovaním žánru článku nezaoberal vôbec, svoj záver založil iba na svojej úvahe o aktuálnosti, hoci rozlišovacím znakom spravodajstva a publicistiky nie je aktuálnosť, ale spôsob spracovania.

2. Ďalej, aj keby skutočne išlo o spravodajstvo, bolo potrebné zaoberať sa primeranosťou spôsobu použitia fotografií. Krajský súd iba konštatoval, že fotografie sťažovateľa nezosmiešňujú, pôsobia civilne, a nie difamačne. Fotografie však zaberajú 3/4 plochy článku, čím článok nevyzníeva ako diskusia o surrogáčnom materstve, ale ako snaha vydavateľa odkryť identitu sťažovateľa.

3. Nebola splnená ani podmienka, že uverejnenie fotografií sťažovateľa nesmelo byť v rozpore s jeho oprávnenými záujmami, čím sa krajský súd nezaoberal vôbec. Fotografie sťažovateľa boli použité v súvislosti intímnu témou rodičovstva, počatia, náhradného materstva a odkrývajú snahu sťažovateľa stať sa otcom.

Pri rozhodovaní krajský súd nevezal dôsledne do úvahy základné kritériá posudzovania stretu práv, aby mohol určiť, ktoré má prednosť. Na jednej strane je významné, že sťažovateľ nie je osobou verejného záujmu, nemá právnické vzdelanie, žije v Spojených štátoch amerických, kde je rovnaké konanie dovolené (status sťažovateľa); na druhej strane už získanie obsahu a uverejnenie reportáže v Slovenskej televízii bolo nezákonné, ako to konštatoval rozsudok krajského súdu sp. zn. 2 Co 64/2010 z 26. októbra

2011 vo veci, v ktorej sťažovateľa žaloval Slovenskú televíziu, a z nepráva nemôže právo vzniknúť (obsah a forma článku). Hoci sa tlač v odborných témach môže dopustiť nepresností, nemôže uvádzať skutkové nepravdy, a to ani s cieľom čitateľa šokovať. Sťažovateľ neobchodoval s nenarodenými deťmi, so svojou sestrou nevystupoval ako druh a družka či ako manželia, ich konanie nemožno označiť za „*obludný plán, ktorý falošnému páru nevyšiel*“ (status vydavateľa). Ak bolo cieľom článku diskutovať o surrogáčnom materstve, nebol dôvod odhaliť identitu sťažovateľa, ak tak žalovaný urobil, konal bezohľadne, čomu nasvedčujú aj expresívne výrazy použité žalovaným motivované cieľom čo najviac šokovať čitateľa (motivácia článku). Posúdením stretu práva sťažovateľa na súkromie a slobody prejavu žalovaného s výsledkom, k akému dospel krajský súd, došlo k porušeniu požiadavky proporcionality v neprospech sťažovateľa.

Osobitne sťažovateľ poukázal na to, že nedostatočným odôvodnením rozsudku krajského súdu, ktorý sa nevysporiadal so všetkými jeho odvolacími námietkami, došlo i k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Najmä z odôvodnenia rozsudku krajského súdu nie je zrejmé, ako krajský súd dospel k záveru, že článok bol spravodajstvom, a nie publicistikou, ako prispelo uverejnenie podobizne sťažovateľa do diskusie o téme verejného záujmu, prečo v danom prípade prevážila sloboda prejavu žalovaného nad právom sťažovateľa na súkromie, najmä pokiaľ ide o uverejnenie podobizne sťažovateľa, a prečo kritika sťažovateľa uverejnená v článku vychádzajúca z nepravdivých tvrdení bola krajským súdom považovaná za primeranú.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 16 ods. 1 ústavy nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Podľa čl. 19 ods. 3 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Podľa čl. 17 ods. 1 paktu nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, do rodiny, domova alebo korešpondencie ani útokom na svoju česť a povesť.

Podľa čl. 17 ods. 2 paktu každý má právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom.

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia uvedených práv postupom a rozsudkom č. k. 9 Co 204/2014-279 zo 17. júla 2014, a to jednak z dôvodu, že toto rozhodnutie považuje za nedostatočne odôvodnené, a jednak z dôvodu, že podľa presvedčenia sťažovateľa spôsobom aplikácie ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti bol popretý ich účel zmysel, keď ich aplikáciou dospel krajský súd k záveru, podľa ktorého vo veci sťažovateľa bolo potrebné uprednostniť právo žalovaného na slobodu prejavu pred právom sťažovateľa na ochranu jeho súkromia.

Podľa § 12 ods. 1 Občianskeho zákonníka písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo jej prejavov osobnej povahy sa smú vyhotoviť alebo použiť len s jej privolením.

Podľa § 12 ods. 2 Občianskeho zákonníka privolenie nie je potrebné, ak sa vyhotovia alebo použijú písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky, zvukové alebo obrazové a zvukové záznamy na úradné účely na základe zákona.

Podľa § 12 ods. 3 Občianskeho zákonníka podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy sa môžu bez privolenia fyzickej osoby vyhotoviť alebo použiť primeraným spôsobom tiež na vedecké a umelecké účely a pre tlačové, filmové, rozhlasové a televízne spravodajstvo. Ani také použitie však nesmie byť v rozpore s oprávnenými záujmami fyzickej osoby.

Krajský súd rozsudok č. k. 9 Co 204/2014-279 zo 17. júla 2014 v relevantnej časti odôvodnil takto:

«Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci (čl. 10 ods. 1, 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach).

Ako vyplýva z cit. ust. § 11 Obč. zák. občianska česť a ľudská dôstojnosť sa považujú za natoľko významné hodnoty každej fyzickej osoby ako individuality, že im zákon priznáva nárok na právnu ochranu. Je to tak preto, že česť fyzickej osoby je výrazom úcty alebo vážnosti, ktorú tá-ktorá fyzická osoba požíva u ostatných členov spoločnosti, napr. pre svoje postoje, názory, konanie. Česť fyzickej osoby nepochybne silne ovplyvňuje aj jej postavenie a uplatnenie v spoločnosti.

Najbežnejšou formou zásahov do občianskej cti a ľudskej dôstojnosti sú skutkové tvrdenia a hodnotiace úsudky (kritika). V prípade skutkového tvrdenia ide o fakt, ktorého pravdivosť možno objektívne verifikovať tzv. dôkazom pravdy; v prípade kritiky ide o tzv. hodnotiace úsudky, t. j. názory, ktoré sú svojou povahou subjektívne – sú výrazom názorov toho, kto ich prednáša – a teda ktorých správnosť nie je možné objektívne preukázať, dôkaz pravdy je vzhľadom na povahu veci v prípade kritiky vylúčený. Zákon poskytuje ochranu proti takýmto zásahom len vtedy, ak ide o zásah neoprávnený. K neoprávnenému zásahu do práva fyzickej osoby na česť a dôstojnosť dôjde nepochybne nepravdivými skutkovými tvrdeniami, ktoré sú zároveň objektívne spôsobilé privodiť ujmu na cti dotknutej fyzickej osoby.

V prípade kritiky (tzv. hodnotiacich úsudkov) platí, že kritika musí byť prípustná, t. j. kritika musí byť vecná a konkrétna a tiež primeraná. Dôležitá pre posúdenie zákonnosti

takého prejavu je skutočnosť, či má kritika osoby alebo jej konania vecný základ, či pre zvolenú kritiku existuje nejaké zdôvodnenie, konkrétne argumenty; vecná kritika je taká, ktorá vychádza z pravdivých skutočností (podkladov), na ktorých je založený hodnotiaci úsudok (kritika). Pokiaľ sú v kritike použité výrazy, ktorých miera expresivity je v značnom nepomere k cieľom kritiky, resp. ak je obsah kritiky celkom neadekvátny voči posudzovanému konaniu kritizovanej osoby, pričom z nej vyplýva úmysel kritizovanú osobu znevážiť, či uraziť, ide o neprimeranú kritiku, ktorá je spôsobilá zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Ani zveličovanie či preháňanie, hoci by bolo i veľmi tvrdé, nerobí prejav sám osebe nezákonným.

V súdnej právnej veci sa (v tomto štádiu konania už len) navrhovateľ 1/ (navrhovateľka 2/ zamietajúci rozsudok prvostupňového súdu nenapadla odvolaním) domáha voči odporcovi zaplatenia nemajetkovej ujmy vo výške 16.596,96 € (v prepočte pôvodne 500.000,- Sk) titulom ochrany osobnosti. Neoprávnený zásah odporcu do osobnostných práv navrhovateľa 1/ mal spočívať v uverejnení článku pod názvom „Kšefty s nenarodenými deťmi“ v denníku Nový čas (ktorého vydavateľom je odporca) dňa 29. 6. 2005. Článok uverejnený odporcom čerpal informácie z relácie REPORTÉRI odvysielanej STV dňa 27. 6. 2005, a to z príspevku pod názvom „Z rúčky do rúčky“. Článok uverejnený odporcom v denníku spracovával problematiku vynosenia dieťaťa pre navrhovateľa 1/ za finančnú odmenu. Spracovávaný prípad začal uverejnením inzerátu navrhovateľov 1/, 2/ dňa 29. marca 2005 v celoštátnom denníku PRAVDA s textom: „Hľadáme dospelú ženu s deťmi, do 35 rokov, na účel vynosenia a porodenia dieťaťa pre nás. Odmena podľa vzájomnej dohody. Diskrétno jednanie.“ Inzerát obsahoval aj kontakt na mobilný telefón.

Navrhovateľ 1/ sa spôsobom, akým bol článok spracovaný cítil kriminalizovaný a škandalizovaný. Uvedeným článkom odporca zasiahol do jeho osobnostných práv, a to do jeho občianskej cti, ľudskej dôstojnosti a vážnosti, práva na súkromie, na dobré meno, t.j. že odporca konal v rozpore s ust. § 11 Obč. zák. Odporca zasiahol do jeho osobnostných práv aj tým, že bez jeho súhlasu uverejnil spolu s textom článku aj niekoľko fotografií, na ktorých je zachytený navrhovateľ 1/, čím porušil ust. § 12 ods. 1 Obč. zák.

Titulom náhrady nemajetkovej ujmy na základe ust. § 13 ods. 2, 3 Obč. zák. žiadal priznať sumu 16.596,96 €.

Odporca sa v konaní bráni tým, že zásah do osobnostných práv navrhovateľa I/ nebol neoprávnený a nebol ani difamačný (hanlivý). Skutkový dej v ňom opísaný, bol pravdivý. Účelom článku bolo prispieť do diskusie o otázke legitímneho verejného záujmu – surogátneho materstva. Na zverejnené fotografie s podobizňou navrhovateľa I/ sa podľa odporcu vzťahuje zákonná licencia podľa § 12 ods. 3 Obč. zák., t. j. odporca nepotreboval na zverejnenie fotografií súhlas navrhovateľa I/; uverejnený článok aj s fotografiami mali povahu spravodajského žánru. Odporca svoje právo informovať o danej veci vyvodzoval z práva na slobodu prejavu, práva na informácie.

Navrhovateľ I/ vo svojom odvolaní argumentoval okrem iného aj tým, že patrí do kategórie fyzickej (súkromnej) osoby, ktorej zákon v súvislosti so zásahom do osobnostných práv priznáva najvyššiu mieru ochrany. Hoci aj navrhovateľa I/ nemožno považovať za osobu verejne známu, v dôsledku svojho vlastného rozhodnutia – uverejnenia spomínaného inzerátu v celoštátnom denníku – vstúpil do verejného priestoru. S ohľadom na obsah inzerátu si navrhovateľ I/ mohol a mal byť vedomý možnosti zvýšeného záujmu verejnosti o jeho konanie. Jeho identita bola pritom odkrytá len pár dní pred uverejnením inkriminovaného článku, a to odvysielaním relácie REPORTÉRI v STV dňa 27. 6. 2005, ktorej súčasťou bol aj príspevok, ktorý spracovával prípad vyvolaný už spomínaným inzerátom. Následne, dňa 29. 6. 2005 uverejnil odporca v denníku sporný článok aj s fotografiami navrhovateľov I/, 2/, bez ich súhlasu. Vzhľadom na tému, ktorú článok odporcu spracovával, je nutné konštatovať, že článok sa týkal súkromia navrhovateľa I/. Uvedené má za následok, že navrhovateľ I/ podľa názoru odvolacieho súdu nepatrí síce ani medzi verejné osoby, ale ani celkom medzi súkromné, t. j. nemožno ho zaradiť do kategórie „bežný občan“. Kvalifikovanie postavenia navrhovateľa I/ bolo pre súd podstatné z dôvodu, že hranice akceptovateľnosti, šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry, sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov. Vzhľadom na uvedené, má odvolací súd za to, že miera akceptovateľnosti kritiky, resp. miera ochrany súkromia bola u navrhovateľa I/ čiastočne znížená. Zároveň niet sporu o tom, že zásah do osobnostných práv navrhovateľa I/ bol vykonaný tlačou, celoštátne distribuovaným časopisom,

vychádzajúcim vo vysokom náklade, šírenom aj cez internet, s vysokou čítanosťou, so širokým neurčitým okruhom pôsobenia.

V súdnej právnej veci došlo k zásahu do osobnostných práv navrhovateľa I/ formou kritiky (hodnotiacich úsudkov). Bolo preto potrebné posúdiť, či predmetná kritika konania navrhovateľa I/ bola neprípustná; v prípade neprípustnej kritiky by totiž išlo o neoprávnený zásah do osobnostných práv navrhovateľa I/, ktorý by bol spojený s právnymi následkami v zmysle § 13 Obč. zák.

Predmetom článku, uverejneného odporcom, bola otázka získania dieťaťa formou surogátneho (náhradného) materstva. Surogátne materstvo – zjednodušene povedané – znamená, že vybraná žena donosí pre záujemcov dieťa. Problematika surogátneho materstva úzko súvisí s určovaním rodičovstva, osobitne s určovaním materstva, t. j. s otázkou, ktorá žena (či tá, ktorá dieťa vynosila a porodila, alebo tá, ktorá si donosenie dieťaťa objednala) je matkou dieťaťa. Surogátne materstvo právna úprava platná na Slovensku neumožňuje (na rozdiel napr. od USA). V záujme právnej istoty platná právna úprava v SR jednoznačne definuje v ust. § 82 ods. 1 Zák. o rod., že matkou je vždy žena, ktorá dieťa porodila. V Zákone o rodine je zároveň zavedená zásada neplatnosti akýchkoľvek zmlúv a dohôd, ktoré sú v rozpore s tým, že matkou dieťaťa je žena, ktorá dieťa porodila (§ 82 ods. 2 Zák. o rod.). Možno prisvedčiť právnemu názoru odporcu, že „zmluva o náhradnom materstve“ by zjavne trpela neplatnosťou pre rozpor s dobrými mravmi – slovenská právna úprava je v tomto smere striktná. Na Slovensku teda nie je možný tzv. „prenájom maternice“, ktorý je prípustný v už spomínanom právnom prostredí USA. Uvedený právny stav v otázke surogátneho materstva platný na Slovensku je nepochybne odrazom skutočnosti, že náhradné materstvo je veľmi komplikovanou nielen právnou ale osobitne etickou, ale tiež filozofickou, či medicínskou otázkou. Náhradné materstvo, a za odplatu (akým spôsobom mienil získať dieťa aj navrhovateľ I/) totiž vo svojej podstate predstavuje „komerčné materstvo“, ktorého súčasťou je (bez ohľadu na ušľachtilú pohnútku, ktorou je túžba stať sa rodičom) vždy do určitej miery obchod s ľudským telom, a to jednak ženy, ktorá má dieťa donosiť a porodiť, ale aj s ľudským plodom – dieťaťom, ktoré sa má takto narodiť. Osobitne práve spomínaný komerčný prvok (ale nielen tento prvok) vyvoláva silné etické otázky o morálnosti takéhoto konania, čo bol nepochybne jeden

z dôvodov, pre ktoré už samotný inzerát navrhovateľov 1/, 2/, ako aj uverejnený článok na túto tému, vyvolal jednak veľký záujem médií ale tiež odmietavé reakcie verejnosti.

Nemôže byť zároveň sporu o tom, že otázka surogátneho materstva predstavuje vec legitímneho verejného záujmu. Šírenie myšlienok a informácií o veciach verejného záujmu je nezastupiteľnou úlohou tlače, s ktorou je zároveň spojené právo verejnosti tieto myšlienky a informácie prijímať. S tým úzko súvisí právo na slobodu prejavu, včítane práva na prednášanie kritiky.

Bolo už opakovane konštatované v doposiaľ vydaných rozhodnutiach, že v prejednáwanej veci došlo k stretu dvoch ústavných práv, a to práva na slobodu prejavu vrátane práva na informácie na jednej strane a práva na ochranu osobnosti na strane druhej. Základné právo na slobodný prejav je konštitutívnym znakom demokratickej pluralitnej spoločnosti, v ktorej je každému dovolené vyjadrovať sa k veciam verejným a vynášať o nich hodnotiace úsudky (kritiku). Verejnou vecou nie je len agenda štátnych inštitúcií, činnosť politikov, sudcov, alebo umenie či showbiznis, ale všetko, čo na seba púta verejnú pozornosť. Všetky tieto verejné záležitosti môžu byť verejne posudzované. Vecou legitímneho verejného záujmu sa potom stalo aj posudzovanie surogátneho materstva, na základe aktivít navrhovateľa 1/. Inkriminovaný článok neobsahoval žiadne hrubé a už vôbec nie vulgárne výrazy, odvolací súd poznamenáva, že kritika v článku, ktorý uverejnil odporca, sa netýkala výlučne konania navrhovateľa, ale aj konania ďalších osôb, ktoré mali byť do procesu umelého oplodnenia „záujemkyne“ [REDACTED] zainteresovaní napr. z radov lekárov. Predmetný článok sa zameril na kritiku konania navrhovateľa 1/ (s navrhovateľkou 2 /), a to konkrétne spôsobu, akým sa navrhovateľ 1/ snažil získať pre seba dieťa, ktorý spôsob v Slovenskej republike nie je možný. Navyše navrhovateľ 1/ neváhal v záujme dosiahnutia svojho cieľa použiť aj nie celkom čestné postupy (tvrdenie, že s navrhovateľkou 2/ sú druh a družka, nepravdivé „čestné“ prehlásenie o žití v spoločnej domácnosti s [REDACTED]). Za nepochybnú považuje odvolací súd skutočnosť, že inkriminovaný článok – a teda kritika v ňom – mala vecný základ, vychádzala z pravdivých skutočností, ktoré navrhovateľ 1/ napokon ani nepopieral. Odvolací súd preto v zhode so súdom prvého stupňa dospel k záveru, že zásah do osobnostných práv navrhovateľa 1/ článkom odporcu uverejneným v denníku Nový čas dňa 29. 6. 2005

pod názvom „Kšefty s nenarodenými deťmi“ nebol neoprávnený, nakoľko v zistenom strete spomínaných ústavných práv bolo nutné uprednostniť právo na slobodu prejavu a na informácie pred právom navrhovateľa na ochranu osobnosti (jeho česť a dôstojnosť, vážnosť a právo na súkromie).

Zásah odporcu do osobnostných práv navrhovateľa I/ spočíval nielen v uverejnení článku, ale aj fotografií navrhovateľa I/, a to bez jeho súhlasu. Z textu vyššie vyplýva, že súčasťou osobnostných práv je aj ochrana práva fyzickej osoby na podobizeň.

Pojem podobizeň v sebe zahŕňa hmotné zachytenie podoby človeka rôznymi technickými prostriedkami, napr. obrazmi, kresbami, fotografiami, filmom, videozáznamom a pod. obsahom práva k obrazovej snímke je užívacie a dispozičné právo subjektu vo vzťahu k podobizni. Zásadne platí, že na zachytenie či použitie podobizne zobrazenej osoby je potrebný jej súhlas; výnimku z tejto zásady predstavuje tzv. zákonná licencia upravená v § 12 ods. 2 Obč. zák. Pokiaľ ide o použitie podobizne a obrazovej snímky, je z hľadiska neoprávnenosti zásahu bez významu, či má použitie zároveň difamujúci charakter. Zákon zásadne poskytuje ochranu práva na podobizeň len v prípade takých zásahov, ktoré sú neoprávnené. Už spomínaná výnimka zo zásady, že podobizeň fyzickej osoby môže byť použitá len so súhlasom oprávnenej osoby, sa týka použitia podobizne a obrazových snímok na úradné účely na základe zákona (§ 12 ods. 2 Obč. zák.), ďalej pre účely spravodajstva a pre účely vedecké a umelecké (§ 12 ods. 3 Obč. zák.), kedy sa privolenie oprávnenej osoby na použitie podobizne, či obrazovej snímky nevyžaduje. Podľa názoru odvolacieho súdu v danej veci ide práve o prípad použitia podobizne navrhovateľa I/ pre účely spravodajstva, t. j. o prípad zákonnej licencie (§ 12 ods. 3 Obč. zák.), kedy sa súhlas oprávnenej osoby na použitie jej podobizne nevyžaduje. Pod pojem spravodajstvo v zmysle § 12 ods. 3 Obč. zák. nemožno zahŕňať len spravodajstvo v užšom zmysle, t. j. iba referovanie o skutočnostiach, ktoré sa udiali, ale aj kritické zhodnotenie týchto skutočností, t. j. ich kritiku. Spravodajstvo nemožno chápať izolovane od spoločenského poslania tlače a ostatných hromadných informačných prostriedkov, ktorým je informovanie verejnosti o veciach verejného záujmu a v ich kritickom hodnotení. V rámci týchto medzí oprávňuje zákonná licencia podľa § 12 ods. 3 Obč. zák. použitie podobizne a obrazových snímok aj bez súhlasu oprávnenej osoby. Verejný záujem musí byť oprávnený – nestačí len záujem

motivovaný napr. snahou o senzácie, škandalizovanie, ako je to v prípade tzv. bulvárnej tlače. V prípade verejného záujmu tak musí ísť o záležitosti, ktoré sa týkajú riadenia spoločnosti, či dôležitých otázok spoločenského života vôbec. Z uvedeného vyplýva, že veci verejného záujmu sú zásadne vylúčené veci súkromného života, ktoré by tak nemohli spadať pod zákonnú licenciu v zmysle ust. § 12 ods. 3 Obč. zák. V článku, ktorého súčasťou boli aj zverejnené podobizne navrhovateľa I/ (bez jeho súhlasu) bola riešená otázka surogátneho materstva, táto sa s ohľadom na pohnútky navrhovateľa I/ (túžbu stať sa otcom) nepochybne úzko dotýkala súkromného života navrhovateľa I/. Napriek tomu konštatovaniu však podľa názoru odvolacieho súdu možno na použitie podobizne navrhovateľa I/ aplikovať cit. ust. § 12 ods. 3 Obč. zák., pretože obsahom, ktorým sa článok (a k nemu patriace fotografie) zaoberal, bol súkromný život navrhovateľa I/ len okrajovou otázkou (týkajúcou sa pohnútky k jeho konaniu). Ťažisko spracovávanej témy spočívalo jednoznačne v spôsobe, akým sa navrhovateľ I/ snažil získať pre seba dieťa za odplatu, t. j. spôsob (náhradné materstvo), ktorý právny poriadok Slovenskej republiky neumožňuje. Otázka prípustnosti surogátneho materstva je nepochybne dôležitou otázkou spoločenského života a teda vecou verejného záujmu.

Právna teória i prax ustálili, že v prípade spravodajstva musí byť verejný záujem na informácii nielen oprávnený ale tiež aktuálny. Navrhovateľ I/ opakovane spochybňoval práve aktuálnosť jeho podobizní a obrazových snímok, ktoré odporca použil, argumentujúc tým, že tieto boli vyhotovené cca s mesačným predstihom, než ako boli odporcom uverejnené, a teda boli neaktuálne. Ďalej v tejto súvislosti namietal, že zverejnené fotografie nijakým spôsobom nemohli prispieť a teda ani neprispeli do diskusie o veci verejného záujmu. K uvedenej námietke považuje odvolací súd za nutné uviesť, že zverejnenie fotografií spolu s článkom odporcu nasledovalo dva dni (29. 6. 2005) po odvysielaní reportáže v STV (dňa 27. 6. 2005), z ktorej čerpal pri spracovaní témy v článku aj odporca. Záujem o tému náhradného materstva vzbudil navrhovateľ I/ (a navrhovateľka 2/) v médiách práve uverejnením inkriminovaného inzerátu, pričom otázka surogátneho materstva, ale hlavne spôsobu, akým sa navrhovatelia snažili získať dieťa, zarezonovala s plnou silou hlavne po odvysielaní televíznej reportáže v STV dňa 29. 6. 2005. Z uvedeného dôvodu považuje odvolací súd za nepochybne, že uverejnenie dotknutého článku odporcom

– aj so zverejnenými fotografiami – bolo aktuálne, keďže sa danej téme venovalo v čase, kedy boli verejnosti poskytované informácie o konaní navrhovateľov. Skutočnosť, že zverejnené fotografie neboli „čerstvé“ v tom zmysle, že boli vyhotovené cca s mesačným predstihom, ich nemôže podľa názoru odvolacieho súdu vylučovať z aplikácie ust. § 12 ods. 3 Obč. zák. (t. j. neznamená to, že by nemohli požívať spadať pod „spravodajský žánr“). V tomto smere odvolací súd dáva za pravdu argumentácii odporcu, že pre posúdenie aktuálnosti obrazových snímok nemusí byť určujúci výlučne moment ich zhotovenia, ale predovšetkým téma, príp. obsah písaného textu, na dokreslenie ktorého slúžia, pokiaľ sa týkajú veci legitímneho verejného záujmu. Uverejnené fotografie slúžili na potvrdenie dôveryhodnosti v článku uverejnených informácií, o to viac, že článok sa venoval téme u nás neobvyklej, čo bol nepochybne tiež jeden z dôvodov, pre ktorý vzbudil toľko pozornosti vo verejnosti a v médiách. Odvolací súd považuje za dôležité tiež poznamenať, že fakt, že inkriminovaný článok s fotografiami bol uverejnený v denníku, ktorý sa nesporne radí medzi tzv. bulvárnu tlač, tento článok samo osebe nevylučuje zo spravodajského žánru – rozhodujúci je spôsob spracovania témy; z obsahu článku nemožno vyvodiť, že jeho účelom bolo škandalizovanie navrhovateľa (navrhovateľov), ani ich zosmiešňovanie, podobne 20 samotných fotografií nemožno usúdiť, že by navrhovateľa I/ (navrhovateľku 2) zosmiešňovali – fotografie pôsobia civilne, nie difamačne. Odvolací súd tak dospel k záveru, že na uverejnenie fotografií navrhovateľa I/ sa v danom prípade vzťahovala zákonná licencia v zmysle § 12 ods. 3 Obč. zák., a teda odporca na ich uverejnenie nepotreboval súhlas navrhovateľa I/.

K otázke namietanej prezentácie konania navrhovateľa I/ v uverejnenom článku ako protiprávneho konania, v protiklade s logicky odporujúcim skutkovým tvrdením o právnej nepostihnuteľnosti konaní obdobných konaniu navrhovateľa I/ odvolací súd uvádza nasledovné. Uvedená námietka sa týka textu článku: „Napriek tomu, že obchod s ešte nenarodenými deťmi je na Slovensku protizákonný, s vysokou pravdepodobnosťou zaň v celej kauze nebude nikto potrestaný. Aj keď obludný plán falošnému páru nevyšiel, spravodlivosti zrejme nakoniec unikne. Jednoducho niečo také nie je možné postihnúť, keďže žiadna legislatíva, ktorá by také veci regulovala, u nás ani nejestvuje, dodáva [REDACTED] z občianskeho združenia Bocian“.

Z formulácie citovaného odseku z inkriminovaného článku vyplýva, že autor článku vyhodnotil „obchod s ešte nenarodenými deťmi na Slovensku ako protizákonný“, na druhej strane citoval stanovisko tretej osoby o tom, že takéto konanie nemožno postihnúť, vzhľadom na absentujúcu legislatívu (t. j. pre chýbajúcu právnu úpravu). Autor článku mal zjavne pri hodnotení „protiprávnosti“ konania navrhovateľa I/ v súvislosti s donosením a porodením dieťaťa náhradnou matkou za odplatu na mysli skutočnosť, že (nielen) navrhovateľ I/ za svoje konanie nebude niesť trestnú zodpovednosť. Z nasledujúcej vety vyššie uvedeného odseku plynie, že uloženie trestu nie je možné z dôvodu chýbajúcej legislatívy, ktorá by v slovenskom právnom poriadku také veci (t. j. surogátne materstvo) upravovala. Z uvedeného textu je zrejmý rozpor spočívajúci v tom, že pokiaľ nejaké konanie nie je z trestného hľadiska právne regulované (t. j. upravené), potom nemôže byť z hľadiska trestného ani protiprávne a teda nemôže byť (z hľadiska trestného práva) postihnuté trestom. V odôvodnení tohto rozhodnutia už bolo skonštatované, že slovenská právna úprava (Zákon o rodine), by takéto konanie (zmluvu o náhradnom materstve) sankcionovala neplatnosťou, a to absolútnou (§ 82 ods. 2 Zák. o rod., § 39 Obč. zák.). Pri vyhodnocovaní spomínaného rozporu je nutné vziať do úvahy, že autorom článku bol novinár, ktorý sám nemusí disponovať odborným vzdelaním v oblasti, ktorej sa v článku posudzovaná problematika týkala, ako aj možných s problematikou súvisiacich súvislostí, rovnako tak aj skutočnosť, že denník Nový čas nepatrí medzi odbornú tlač (ktorá má iné nároky na presnosť vyjadrovania), ale je bežným periodikom, určeným širokej verejnosti. V takých prípadoch je potrebné (ako už judikoval napr. Najvyšší súd ČR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 2796/2005 zo dňa 31. 8. 2006), akceptovať ako prípustné aj určité zjednodušenie, príp. skreslenie tvrdení autora v texte, bez toho, aby tieto znamenali zásah do osobnostných práv dotknutej fyzickej osoby. Z tohto pohľadu (ako čiastočného zjednodušenia či skreslenia) možno podľa názoru odvolacieho súdu akceptovať aj namietaný rozpor ako nepresnosť vo vyjadrení autora článku, avšak bez dopadu na osobnostné práva navrhovateľa I/. Uvedená nepresnosť totiž nič nemenila na tom, že podstata podávaných informácií, na ktorých bol založený inkriminovaný článok, bola pravdivá.

Súd prvého stupňa náležite zistil skutkový stav veci (§ 153 ods. 1 O. s. p.), vec správne posúdil po právnej stránke. Odvolací súd z uvedených dôvodov rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti ako vecne správny potvrdil (§ 219 ods. 1 O. s. p.).»

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia rozsudku krajského súdu konštatuje, že krajský súd odôvodnil svoje rozhodnutie dostatočne. Dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktoré boli v konaní nastolené. Takto krajský súd podrobne a jasne vysvetlil, z akých dôvodov dospel k záveru, že uverejnením článku a fotografií sťažovateľa nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súkromie, ako aj to, z akých dôvodov bolo použitie fotografie sťažovateľa pokryté zákonnou spravodajskou licenciou. Odôvodnenie jeho rozhodnutia preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia, a to aj vo svetle obsahu a dôvodov skoršieho zrušujúceho nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 351/2012 z 15. januára 2014.

Pokiaľ sťažovateľ argumentuje ústavne nesúladnou aplikáciou ustanovení o ochrane osobnosti v Občianskom zákonníku, ktorou bol popretý ich účel zmysel, keď ich aplikáciou

dospel krajský súd k záveru, podľa ktorého vo veci sťažovateľa bolo potrebné uprednostniť právo žalovaného na slobodu prejavu pred právom sťažovateľa na ochranu jeho súkromia, ani tomuto tvrdeniu sťažovateľa nemožno prisvedčiť.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

S ohľadom na uvedené zaoberal sa preto ústavný súd otázkou, či krajský súd svojím rozhodnutím nepoprel účel, zmysel a princípy výkladu právnych predpisov (v tomto prípade ustanovení o ochrane osobnosti v Občianskom zákonníku) v súlade s ústavnoprávnymi požiadavkami.

Ako vyplýva z čl. 16 ústavy (a obdobne z čl. 8 dohovoru), právo na súkromie nemá absolútnu povahu. Jeho relatívna povaha je daná tým, že ním chránené záujmy sa dostávajú do kolízie s inými ľudskými právami, najmä so slobodou prejavu (kolízia dvoch ústavou garantovaných práv). Neoprávneným zásahom do súkromia fyzickej osoby môže byť nielen rozširovanie údajov z jej súkromného života, ale aj vyhotovenie a uverejnenie podobizní

fyzickej osoby a obrazových záznamov podoby fyzickej osoby (§ 12 Občianskeho zákonníka). Pre aplikáciu zákonnej spravodajskej licencie musí však byť verejný záujem na použití fotografie nielen oprávnený, ale aj aktuálny a navyše použitie podobizne v rámci zákonnej licencie nesmie byť v rozpore s takými jej záujmami, ktoré treba bezpodmienečne rešpektovať, pričom musí byť súčasne primerané (t. j. forma, obsah, rozsah a spôsob použitia zodpovedajú účelu zákonnej licencie).

Pri riešení kolízie práva na slobodu prejavu novinára a práva na súkromie súdna prax vychádza z ustálených kritérií – status osoby, do ktorej osobnostných práv bolo zasiahnuté; obsah a forma prejavu; status autora prejavu; úmysel, cieľ a motív autora prejavu.

Ako vyplýva aj z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vo vzťahu k statusu osoby, do ktorej osobnostných práv bolo zasiahnuté, považoval krajský súd za významné, že sťažovateľ sám upriamil pozornosť na svoju snahu stať sa biologickým otcom spôsobom, ktorý bol uvedený i v článku, uverejnením vlastného inzerátu v denníku PRAVDA. Je pritom nerozhodné, že tento inzerát priamo neodhaľoval identitu sťažovateľa, pretože bez jeho uverejnenia by zjavne nebol uverejnený ani článok žalovaného. Rovnako za nepochybný považuje ústavný súd aj záver krajského súdu, podľa ktorého spôsob, akým sa sťažovateľ chcel stať otcom, nie je súladný s právnym poriadkom Slovenskej republiky. Tu nie je významné, či v krajine, v ktorej sťažovateľ dlhodobo žije, by takéto konanie bolo dovolené, a ani to, či sťažovateľ právny poriadok Slovenskej republiky poznal alebo nie. Z hľadiska obsahu a formy prejavu (článku) bol článok žalovaného síce nepochybne expresívny, otvorený a kritický, avšak pokiaľ odhaľoval okolnosti súkromného života sťažovateľa, nerobil tak bezúčelne. Článok prispel do aktuálne prebiehajúcej verejnej diskusie. Pokiaľ bola v článku uverejnená aj podobizeň sťažovateľa, aj ústavný súd je toho názoru, že jej použitie bolo kryté zákonnou spravodajskou licenciou. Aktuálnosť obsahu článku nebola daná tým, že žalovaný preberal údaje iného média a bezprostredne ich uverejnil, ale tým, že verejnosť mohla o tejto téme diskutovať až po odvysielaní reportáže verejnoprávnou televíziou, pretože dovtedy zverejnené údaje neboli známe. Nie je totiž vždy rozhodujúce, kedy fotografia (podobizeň) časovo vznikla, významným môže byť aj to,

aký časový úsek uplynul od momentu, kedy sa údaje stali verejne dostupnými (kedy prvý raz sa prvé médium o udalosti, ktorá je predmetom informovania, mohlo dozvedieť). Rovnako relatívne je možné uvažovať, tak ako to robí sťažovateľ, či uverejnený text je (podľa žurnalistických kritérií) ako celok publicistikou alebo spravodajstvom. Tu môže byť významným aj to, že publicistika sa rozvíja na už spravidla dlhšie verejne známych základných skutkových okolnostiach (a odhaľuje vzájomné súvislosti a doplňujúce fakty), kým spravodajstvo prináša informácie primárne s cieľom oboznamovať čitateľa s novými základnými skutkovými okolnosťami diania v spoločnosti. To nevyklučuje ani ich doplnenie v spravodajstve hodnotiacimi úsudkami, hoci tie sú typické práve pre publicistiku. Pokiaľ ide o status autora prejavu, ten je daný jeho postavením novinára a povinnosťou verejnosť informovať o veciach verejného záujmu (ku ktorým téma surrogátneho materstva patrí, tak ako to uviedol aj krajský súd). Vo vzťahu k úmyslu, cieľu a motívu autora prejavu okrem už v rozsudku krajského súdu uvedených záverov je vhodné poukázať na to, že v konaní nebol preukázaný zlý úmysel žalovaného, teda jeho snaha poškodiť sťažovateľa či dehonestovať ho v spoločnosti. Ani rozsah žalovaným uverejnených údajov zo súkromia sťažovateľa neprekročil hranice dané témou článku.

Ústavný súd už v minulosti viackrát judikoval, že základné práva obsiahnuté v ústave vykladá v intenciách dohovoru, teda v intenciách judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Tak to je aj v súvislosti s danou problematikou.

Vo veci sťažovateľa nie je sporné, že k zásahu do jeho práva na súkromie došlo v súlade s kritériom legality (k zásahu došlo na základe zákona) i legitímnosti (k zásahu došlo pre účely niektorého zo záujmov podľa čl. 8 ods. 2 dohovoru). Pokiaľ ide o proporcionalitu zásahu (že zásah bol v demokratickej spoločnosti nevyhnutný), t. j. adekvátne vyváženie dvoch navzájom si konkurujúcich záujmov, na jednej strane spoločenského záujmu, na druhej strane záujmu na ochrane práv jednotlivca na súkromie, aj tu je s poukazom na dôvody rozhodnutia krajského súdu, ako aj už uvedené dôsledky aplikácie kritérií pre vyhodnocovanie stretu dvoch práv zrejmé, že vyhodnotenie proporcionality krajským súdom nevybočilo z ústavne akceptovateľných medzí.

Ústavný súd preto dospel k záveru, podľa ktorého krajský súd vo veci sťažovateľa svojím rozhodnutím naplnil princíp, podľa ktorého bol povinný postupovať pri nachádzaní práva tak, aby rešpektoval skutočný zmysel a podstatu základných (a aj jednoduchých) práv zúčastnených osôb, nepostupoval prísne formalisticky a takto neumožnil priechod zjavnej nespravodlivosti.

Kontrolou zlučiteľnosti interpretácie a aplikácie dotknutých ustanovení právneho poriadku krajským súdom so sťažovateľom označenými ustanoveniami ústavy dospel ústavný súd k záveru, že je vylúčené, aby rozsudkom krajského súdu mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označených práv.

Iba to, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu vyjadreným v napadnutom rozsudku nestotožňuje, ešte nemôže zakladať splnenie podmienok prijateľnosti jeho sťažnosti.

S ohľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2015